САВЕЦКАЯ БЕЛАРУСЬ

Штодзенная газэта.

Адрэс рэдакцыі і адміністрацыі:

Менск, Петрапаўлаўская, № 8 пры Гасьцінцы.

Рукапісы трэба быць напісаны выразна і на адным баку паперы. Не прынятыя рукапісы назад не зьвяртаюцца.

Другі год выданьня.

Выданьне Усебеларускага Выканаўчага Камітэту Саветаў.

№ 285 (395) Аўторак 20-га сьнежня 1921 г.

Канчайце з харчовым падаткам.

Прайшло ўжо чатыры месяцы працы на харчовым фронце.

Нягледзячы на цяжасьць пераходу ад раскладкі да падатку нягледзячы на цяжар справы па збору падатку, нягледзячы на некаторае дапушчэньне памылак і злачынстваў, якія падрывалі харчовую працу, усё-ж-ткі вынікі, дасагнутыя Нар. Кам. Харчаваньня, можна лічыць здавальняючымі.

Судзячы па дакладу тав. Адамайціса, да 1-га сьнежня сабрана ўсяго 91 проц. падатку—па сьпісах, састаўленых „на веру“, а ў адносінах да кантрольных лічбаў—63 процанты.

Працы зроблена шмат—і з гэтым ніхто ня будзе спрачацца. Але ўсё ж-ткі зроблена ня ўсё. Да 100 процантаў яшчэ далёка. Калі нават лічыць толькі тое, што паказана сялянамі, дык і то не стае 9 процантаў. А дадаўшы да гэтых 9 проц. утаеную пашню, агулам будзем мець досыць значную лічбу, якая па Беларусі зложыць ня больш, ня менш, як адзін мілён пудоў хлеба з гакам, а ў процантных адносінах 36 проц. усяго падатку.

Гэткае становішча было на 1-га сьнежня. Зараз, разумеецца, справа пасунулася напераад. Але, наскольки нам вядома, пасунулася слаба.

Сьнежань месяц—месяц апошні. З харчовым падаткам у сьнежні трэба скончыць, што б там ні было. Трэба сабраць усе 100 процантаў.

Трэці Ўсебеларускі Зьезд самым падрабязным чынам разгледзіў гэта пытаньне, усё абгаварыў і разважыў і, нягледзячы на цяжар падатку, усё ж прызнаў неабходным у імя супольных інтарэсаў, у імя замацаваньня Рабоча-Сялянскай Дзяржавы, заклікаць усіх сялян і грамадзян да здачы падатку зараз жа і канчаткова.

Трэці Зьезд зьвярнуў так сама ўвагу і на тое становішча, што насённая пазыка ня зьвернута поўнасьцю, што вясной галадуючае Паволжа трэба будзе абсеіць—што б там ні сталася. Дзеля гэтага Трэці Зьезд запрапанаваў зараз жа зьвярнуць пазыку.

У адносінах жа да ўтайшчыкаў пашні—Гаспадар Зямлі Беларускай загадаў раскрыць утаеную пашню абавязкова ў працягу харчовага двохтыднёвіка.

Да тых жа ўтайшчыкаў, якія будуць выяўляць упартасьць як пры здачы падатку, гэтак і пры здачы насённай пазыкі, Трэці Зьезд дазволіў ужываць самыя рашучыя кары.

Гэтак загадаў Зьезд. Гэтакая воля працоўных мас Беларусі, і гэта воля павінна быць выпаўнена да 1-га студзеньня ўсімі без усялякіх гутарак.

3-ці Усебеларускі Зьезд Саветаў

Рэзалюцыя

па земляробству і сельскай гаспадарцы.

Прызнаючы, што сельская гаспадарка зьяўляецца грунтам усёй народнай гаспадаркі Беларусі з яе мала-разьвітай фабрычна-заводзкай прамысловасьцю і што сельская гаспадарка моцна разбурана астатнімі здарэньнямі, якія адбываліся на яе абшарах, 3-ці Усебеларускі Зьезд Саветаў прапануе Цэнтральнаму Выканаўчаму Камітэту на ўзмацненьне і разьвіцьцё сельскай гаспадаркі зьвярнуць асаблівую ўвагу, кладучы за грунт гэткія ўмовы:

1) Дзеля арганізацыі і падняцьця сельскай гаспадаркі неабходна прывясьці ў парадак карыстаньне зямлёй. Часовае разьмеркаваньне бышых непрацоўных земляў з прычыны пасьпешнасьці праводжаньня яе і недахвату падгатоўленых працаўнікоў насіла нязвычайны характар, і з гэтае прычыны павінна быць урэгулявана, а ненармальнасьці, якія адбыліся пры разьмеркаваньні, павінны быць скасаваны.

2. Сенажаці бышых непрацоўных гаспадарак належаць перадачы разам з пашняй жыхарству, за выключэньнем сенажацяў, неабходных для савецкіх гаспадарак і іншых дзяржаўных патрэб.

3. Пры разьмеркаваньні земляў, маючы на ўвазе ўмовы мясцовага характару, выдзяляць кавалкі зямлі на выселкі пляцам ня менш 100 дзесяцін і ня менш 10-цёх двароў. Хутарская форма землякарыстаньня, якая мяшае ажыцьцяўленьню ў далейшым сацыялістычнага будаўніцтва, прызнаецца не жаданай.

4. Дзеля ўхіленьня доўгазямельля, далёказямельля і церасполосьсья, пасьля ўрэгуляраваньня часовага разьмеркаваньня непрацоўных земляў, рабіць расьсяленьне вялікіх вёсак на выселкі ў залежнасьці ад тэхнічных сіл і пры ўмове ад пераходу трохпольнага да шматпольнага пасевачнага звароту, прычым у кожным аддзельным выпадку з дазволеньня павятовага зямельнага аддзелу.

5. Дзеля спыненьня ў далейшым драбленьня зямельных вучасткаў забараніць сямейныя разьдзелы як на бышых сялянскіх землях, гэтак і атрыманых імі ад разьмеркаваньня земляў непрацоўнага карыстаньня.

6. Дзеля абярненьня няпрыгодных земляў у прыгодных і дзеля абробкі яе—рабіць у шырокім абхваце меліярацыю—асушку балот.

7. Аднэй з галоўных прычын слабага разьвіцьця сельскай гаспадаркі зьяўляецца малакультурнасьць і сельска-гаспадарчая няпісьменнасьць нашага сялянства, на змаганьне з якой павінны быць пакіраваны ўсе культурна-агранамічныя сілы.

8. Праца па падняцьцю вытворчых сіл сельскай гаспадаркі павінна грунтавацца на маючыхся мясцовых дасьледчых установах, якія павінны быць зусім забясьпечаны сродкамі дзеля нармальнай працы. Асабліва гэта тычыцца Менскай Балотнай Станцыі, якую неабходна пераравтарыць у Цэнтральную Опытна-Дасьледчую Балотную Установу з расшырэньнем яе чыннасьці на ўсе абшары Беларусі.

9. Азнаямленьне сялянскага жыхарства з палепшанымі спосабамі вядзеньня гаспадаркі павінна мець поўную магчымасьць сваечасовай здабычы палепшанага інвэнтару, расавай жывёлы і гатунковага насеннага матар'ялу.

10. Правільна наладжанае забясьпечаньне сельскай гаспадаркі інвэнтаром на камэрцыйных пачатках, асабліва ў дастаўе буйных машын і прыладаў, павінна і ў далейшым аж да ўзмацненьня каапэрацыі знаходзіцца ў руках зямельных установаў.

Дзеля папраўкі сельска-гаспадарчых машын і прыладаў лік дзяржаўных сельска-гаспадарчых папраўчых майстэрняў павінен быць павялічан, прычым яны павінны быць з камэрцыйнага боку бязстратнымі.

11. Дзеля таго, каб даць магчымасьць, ня надта заможнаму жыхарству карыстацца палепшаным інвэнтаром, а так сама даць палепшаную расавую жывёлу,—павялічыць лік пракатных, зярночысьцільных і злучных пунктаў.

12. Дзеля захаваньня жывёлагадоўства краіны—шырока пачаць барацьбу з эпідэміямі, прыцягваючы дзеля гэтага ўсе савецкія ўстановы і самых уласьнікаў жывёлы.

13. Падняцьце дробнай сялянскай гаспадаркі магчыма толькі пры аб'яднаньні яе ў калектыўныя гаспадаркі і сельска гаспадарчую каапэрацыю, якім дзяржава павінна рабіць усякую дапамогу і падбухторваньне яе разьвіцьця ўсімі маючыміся сродкамі.

13 а. Харчовы падатак, які зьяўляецца адным з галоўных фактараў у падняцьці сельскай гаспадаркі, павінен быць пры ўстанаўленьні раскладкі яго строга лічыцца з Народным Камісарыятам Земляробства.

14. Народныя маёнткі, як найбольш палепшаная форма сацыялістычнага земляробства, павінны быць з гаспадарчага боку карыснымі, зьяўляючыся аграбазамі, забясьпечваючымі сялянскую гаспадарку палепшаным племянным і насённым матар'ялам. Дзеля гэтага частку савецкіх гаспадарак неабходна перарабіць у племянныя гаспадаркі—асяродкі племяннага і насённага матар'ялу, прычым увесь насённы фонд знаходзіцца пад загадам выключна зямельных установаў.

15. Усе тэхнічныя прадпрыёмствы маёнткаў прызнаюцца неадлучнай часткай гаспадаркі і эксплёатуюцца нараўне з савецкімі гаспадаркамі без усякай умешкі іншых установаў.

16. Дзеля правільнай арганізацыі савецкіх гаспадарак і дзеля таго, каб паставіць іх на моцны грунт, неабходна хутчэй зрабіць адмежаваньне.

17. Дзеля зьнішчэньня існуючых да гэтага часу ненармальнасьцяў, не дапускаецца ўмешка каго б там ня было ў вядзеньне справы савецкіх гаспадарак і забараняецца захоп іх памяшканьняў. Агульны нагляд і кантроль застаецца за мясцовай уладай і саюзнымі ўстановамі.

18 Існуючае да цяперашняга часу рабаўніцкае зьнішчэньне рыбы ў водных басэйнах Беларусі павінна быць спынена наладжаньнем зямельнымі ўстановамі правільнай рыбнай гаспадаркі і выданьнем правілаў, устанаўляючых тэрміны лоўлі рыбы, забясьпечваючых ад рабаўніцкага зьнішчэньня яе.

Аб лясной гаспадарцы.

1. Лясная гаспадарка Беларусі, якая складала і раней адну з галоўных галін у нашым гаспадарчым жыцьці, з прычыны вайны, якая доўга зацягнулася, і зусім ненармальных формаў эксплёатацыі прышла ў поўны заняпад.

2. Маючы на ўвазе цяперашняе становішча нашай лясной гаспадаркі і значэньне, якую яна павінна заняць пры адраджэньні гаспадарчага жыцьця, Зьезд зьвяртае асаблівую ўвагу на наладжаньне як з боку самага жыхарства, так і лясной адміністрацыі добрай аховы лясоў і правільнай сыстэмы ў справы выразчываньня і эксплёатацыі іх.

3. З гэтай мэтай усе лясы Беларусі з усімі іх зямельнымі і іншымі багацьцямі, а так сама пабочнымі выкарыстаньнямі складаюць каштоўнасьць дзяржавы і знаходзяцца выключна пад загадам лясного ўпраўленьня Народнага Камісарыяту Земляробства, апарат якога павінен быць добра цэнтралізован і прыстасован к асаблівасьцям леса гаспадарчага жыцьця.

4. Усякія карыстаньні, водпускі і распрацоўкі лясоў робяцца толькі загадамі ўпраўленьня Народнага Камісарыяту Земляробства ці яго ўстановаў на мясцох з санкцыяй павятовага зямельнага аддзелу.

5. Усякія водпускі, за выключэньнем льготных, якія ўстанаўляюцца асаблівым парадкам, робяцца толькі за плату.

6. Дзеля дасягненьня правільнага нагляду за лесам і ажыцьцяўленьня крокаў змаганьня з пажарамі неабходна прыняць самыя рашучыя крокі супроць самавольнага пашчэньня жывёлы, распашак, сячэньня і г. д.

7. Дзеля ўстанаўленьня раўнаважнасьці паміж ляснымі і сельскімі гаспадаркамі і выяўленьня прыгоднасьці зямлі дзеля тэй ці іншай гаспадаркі—прызнаць неабходным сагласаваньне лесабудаўнічай, лесакультурнай і лесамеліяратыўнай працы землябудаўнічай і наадварот.

8. Абярненьне лясного пляцу пад сельска гаспадарчае карыстаньне магчыма толькі пры адарванасьці гэткай ад агульнага лясного абшару, а так сама і ня маючага асаблівай лесагаспадарчай значнасьці, як агульнае правіла, шырокага ўжыцьця не павінна мець.

9 Дзеля зьмяншэньня лясных патрэб і найбольш рацыянальнага выкарыстаньня лесу зьвярнуць асаблівую ўвагу на распрацоўку торфу, выраб цэглы і замену лясной сілы вадзяной, паравой і іншымі сіламі.

10. Валежнік, які знаходзіцца ў лясох і ня можа быць выкарыстаны для будаўнічай працы, аддаецца жыхарству дарэмна пры ўмове поўнай ачысткі лесу.

Садаклад тав. Каранеускага.

(Глядзі № 284).

Выхаваньне асабістасьці (лічпасьці.)

Прадметам дакладу тав. Ігнатоўскага і ўсёй працы камісарыяту па асьвеце былі пытаньні надзвычайна каштоўныя, каштаўней каштоўнага ўсіх рэчаў сьвету.

Мне здавалася б, каб вы так сама горача, так сама ўважна аднесьліся і к гэтаму прадмету. Асабістасьць чалавечая даражэй усяго на сьвеце. Гэта асабістасьць даручана народнаму камісарыяту па асьвеце дзеля яе абробкі, дзеля яе шліфоўкі, і ўсё залежыць ад нас, гэта значыцца, ад супольнай нашай працы, як мы пры нашай супольнай працы зможам адшліфаваць гэту асабістасьць.

На фабрыцы дзеля абробкі гэтай асабістасьці—у камісарыяце асьветы—маецца цэлы шэраг аддзелаў. Я кароценька спынюся на гэтых аддзелах, азнаёмлю з іх апаратам і зазначу на тыя мэты і заданьні, якія перад намі стаяць і выконваюцца ў цяперашні момант. Рэвалюцыя зрабіла глыбокую працу, яна канчаткава зьнішчыла старыя формы. Клясавая барацьба, спачатку чыста палітычная, высунула паралельна цэлы шэраг ідэй, глыбокіх па свайму зьместу, якія мы ў цяперашні момант усімі сіламі стараемся зьдзейсьніць і ажыцьцявіць.

Перад намі стаіць пытаньне аб асьвеце. Для нас ня йстнуе

Трэці Зьезд Саветаў Беларусі загадаў да 1-га студзеня выпаўніць 100 проц. харчовага падатку. Гэтакая воля працоўных грамадаў Беларусі, і гэту волю кожны грамадзянін павінен выпаўніць без адгаворак.

ў гэтым напрамку ў цяперашні момант клясаў. Палітычная барацьба аблягчыла нашу працу, але спадчына старога яшчэ ня зжыта: формы няма, а зьмест, які расплыўся з прычыны згубленьня формы, астаткаў дваранства і г. д. Гэтыя формы для нас не страшныя, бо яны больш ня ўтворацца паўторна і зьмест не страшны, бо кішчыцца канчаткова. Якім жа шляхам, якімі формамі мы цяпер асьвячаем асабістасьць? У дарэвалюцыйны час ва ўсёй царскай Расеі зусім адсутнічала адна з формаў, якая ў цяперашні момант лічыцца грунтоўнай формай—гэта форма дашкольнага выхаваньня. Дзеці ад 3 гадовага да 8-мёх гадовага ўзросту—гэта пэрыяд дашкольнага жыцьця. Нават багатыя, нават дваранства ў царскай Расеі не маглі прысьці да думкі, што ўжо ў гэты пэрыяд трэба чалавеку даваць належнае выхаваньне, трэба шліфаваць ужо ўсе бакі духоўнай прыроды. Акцябарская рэвалюцыя паставіла адразу з першых дзён гэтае пытаньне на павестку дню. Дашкольнае выхаваньне стала з кастрычніка ў нас так сама неабходным, як і школа. Паколькі яна ў нас зусім не існавала, пастолькі спаткаліся вялікія цяжары к таму, каб гэту ідэю ажыцьцявіць.

Недахват працаўнікоў.

Мала было падгатоўленых асоб, якія маглі б гэту ідэю ажыцьцявіць. Прышлося з аднаго боку весьці працу па падгатоўцы тых працаўнікоў, якія могуць весьці гэту працу сярод дзяцей. Паралельна з гэтым прышлося адчыняць такія ўстановы, якія абхватваюць гэты пэрыяд узросту чалавечай асабістасьці—дзіцячыя сады, прытулкі, дамы дашкольнага тыпу. Калі мы кажам, што ва ўсёй Расеі гэта форма ня існавала, дык на Беларусі й тым больш ня йстнавала.

Мы, бязумоўна, дасягнулі яшчэ мала вынікаў у сэнсе лікаў. Пытаньне новае і яно нам пастаўлена ва ўсю шырыню, пастаўлена глыбока, і гэта праца дае ўжо пажаданыя вынікі. За год сваёй працы мы ўтварылі каля 63 дзіцячых садоў: у Менску 16, рэшта на паветах. Ёсьць шмат мястэчак, якія маюць дзіцячыя сады і дзіцячыя прытулкі.

Адзінная школа.

У галіне школьнай справы нам прышлося працаваць ня менш, чым у галіне дашкольнай. Ад царскага часу ў нас засталіся клясавыя школы. Нам трэба было ўтварыць новыя формы і ўліць у гэтыя новыя формы новы зьмест. Гэта праца, ня менш сур'ёзная, стаяла і стаіць да цяперашняга часу перад намі. У цяперашні момант у нас існуе адзінная працоўная школа, замест ўсіх тых тыпаў, усіх тых форм, якія раней існавалі. Адзінная школа завецца так з той прычыны, што ніякіх іншых школ клясавых ня існуе—школа для ўсіх аднальковая. Адзінная школа будуецца ў нас па асабліваму прынцыпу, прынцыпу працоўнаму: усе гэтыя масы, усё гэта маленькае грамадзянства, якое прыходзе да нас вучыцца, павінна прайсьці нашу працоўную школу, павінна навучыцца на працягу 8—10 гадоў працаваць па меры сваіх сіл, паважаць працу. Павінна праканацца думкай, што непрацоўны чалавек ня толькі ня есьць, але што гэта паразыт, лішні на сьвеце. Вось якія заданьні ставіць перад сабой працоўная школа. Гэта праца праводзіцца намі з вялікімі пастугамі шмат прыходзіцца класьці энэргіі і па той прычыне, што тыя асобы, якія павінны выхоўваць нашае маладое пакаленьне, настаўнікі, самі яшчэ не зразумелі досыць добра тых мэтадаў, па якіх ім трэба працаваць.

Прафэсыянальная адукацыя.

Вынікам сямёхгадовай вайны, спачатку імпэрыялістычнай, а пасьля грамадзянскай, гаспадарка краіны занепала—мы абеднелі, нам патрэбна падняць нашу гаспадарку, нашу прамысловасьць. У нас няма патрэбнага ліку падгатоўленых людзей, каб яны запраўды маглі зрабіць у гэтым напрамку досыць значную працу дзеля ўзварухненьня нашай заняпаўшай краіны. Перад намі стала чарговае заданьня—падгатовіць гэтых людзей.

У нас няма ня толькі каморнікаў, няма інжынэраў, архітэктараў, хімікаў, спэцыялістаў, з якімі можна выйсьці ўдачна на гэтым цяжкім шляху. Перад камісарыятам асьветы стала заданьне абавязкова адпусьціць кінуць усе рэсурсы на падгатоўкі спэцыялістаў, і намі ўтворана асаблівае ўпраўленьне, якое завецца: галоўнае ўпраўленьне прафэсыянальна-тэхнічнай адукацыі „Галоўпрафобр". Яго заданьне—утварыць усе гэтыя формы, даць ім жывасьць у самы кароткі час падгатовіць людзей, якія разам з намі агульнымі патугамі запраўды прывялі б нас да пажаданага канца ў нашай барацьбе за лепшую будучыну.

У цяперашні момант мы маем, пры нашых малых дзяржаўных рэсурсах, на працягу году на Беларусі да 40 спэцыяльных навуковых установаў: ніжэйшых, сярэдніх і прафэсыянальна-тэхнічных школ. У нас ужо гатовяцца ў ніжэйшых школах сталяры, сьлесары, шаўцы, спэцыялісты па скуранай справе, гатовяцца сельска-гаспадарчыя культурныя працаўнікі, гатовяцца людзі і з вышэйшай кваліфікацыяй: па сельскай гаспадарцы, аграномы, інжынэры.

Апрача таго, у вышэйшай школе ўжо пачалі падгатаўляць больш тысячы людзей, якія праз 3-4 гады дадуць нам магчымасьць будаваць, як мы запраўды гэта азначылі.

Зьнішчэньне няпісьменнасьці.

Яшчэ адно важнае заданьне нашага дню—гэта зьнішчэньне няпісьменнасьці ў поўным сэнсе гэтага слова. Беларусь у гэтых адносінах стаіць ніжэй, чым іншыя мясцовасьці. У нас ёсьць куточкі, дзе яшчэ на 100 чалавек толькі 37 чалавек пісьменных.

Перад намі стаіць чарговая задача зьнішчыць гэту няпісьменнасьць сярод дарослых самым рашучым, энэргічным і баявым парадкам. Выдан належны дэкрэт, які кажа аб абавязковым зьнішчэньні гэтай няпісьменнасьці. Зроблен цэлы шэраг крокаў, каб шырока пачаць гэту працу. Яна ўжо пачата, праўда, з гораду, але пашыраецца ўжо на вёску, на якую павінна будзе галоўным чынам распаўсюдзіцца. Цемра, якая пануе на вёсцы, павінна быць зьнішчана. Камітэт па зьнішчэньню няпісьменнасьці Беларусі налічвае менш году існаваньня. Працы зроблена яшчэ мала, але гэткай надта многа наперадзе. Заданьне дужа важнае і гэтае заданьне мы павінны абавязкова агульнымі патугамі выканаць. Трэба зьнішчыць няпісьменнасьць сярод дарослых ад 18 да 50 гадовага ўзросту.

Асьвета—камунізм.

Вось грунтоўныя тры фабрыкі, так сказаць, дзе асоба чалавека камісарыятам асьветы шліфуецца. Кожны грамадзянін сацыялістычнай краіны павінен быць перш за ўсё чалавекам з асьветай. Без асьветы, бяз культуры мы к нашаму ідэалу, к камунізму ня прыдзем.

Мы павінны зрабіць асабістасьць незалежную, у поўным сэнсе слова інтэрнацыянальную, якая будзе запраўды панаваць на сьвеце і ў прыродзе, будзе ў супрацоўніцтве з прыродай здабываць усе тыя выгады, якія павінна даваць чалавеку прырода, а чалавек запраўды ўтворыць навокал сябе тое шчасьлівае жыцьцё, да якога ён імкнецца.

Камісарыят асьветы, задаўшыся такімі вялікімі мэтамі, дасягнуў на працягу году досыць значных посьпехаў. Вынікі нашай працы будуць адчувацца кожны год усё больш і больш, а большасьць выявіцца не раней, чым праз 3—4 гады.

Даклад тав. Пічэты.

Крыніцы пазнаньня і культуры.

Працоўныя грамады Беларусі, пэўна, надта зацікаўлены жыцьцём і працай Беларускага Дзяржаўнага Ўнівэрсытэту. Наш унівэрсытэт самы малады ва ўсёй фэдэрацыі. У той самы час наш унівэрсытэт зьяўляецца неабходнасьцю для мясцовай краіны. Ніякае эканамічнае і культурнае адраджэньне Беларусі немагчыма, калі краіна ня будзе мець высокакваліфіцыраваных працаўнікоў. Такіх высока-кваліфіцыраваных працаўнікоў можа даць толькі ўнівэрсытэт і калі цяпер ва ўнівэрсытэт пашлі дзеці, вышаўшыя з пралетарскіх гушчаў, дык, пэўна, калі гэтыя дзеці атрымаюць ва ўнівэрсытэце належную адукацыю і выхаваньне, тагды яны ўвойдуць у народную гушчу і прыложаць да народнай справы свае пазнаньні, якія дала ім вышэйшая школа, тагды і пачнецца запраўднае культурнае адраджэньне Беларусі.

Патрэбы ўнівэрсытэту.

Я хачу зьвярнуць увагу працоўных грамад Беларусі на некаторыя патрэбы ўнівэрсытэту. У нас унівэрсытэт адчынен, але існаваньне ўнівэрсытэту вымагае вялікай грамадзянскай працы. Вы, якія абгаварывалі пытаньні эканамічнай палітыкі, добра ведаеце, як зараз цяжка ўтварыць тую ці іншую навуковую ўстанову. Мы функцыянуем у складзе рабочага факультэту, факультэтаў грамадзянскіх навук і мэдыцынскага. Яны тэарэтычна наладжаны, і ідуць больш ці менш правідловыя заняцьці, але шмат чаго яшчэ не хапае, каб унівэрсытэт змог добра функцыянаваць.

Кнігі, кнігі і кнігі.

У студэнтаў рабочага факультэту няма навуковых падручнікаў, і мы прымаем крокі к таму, каб літаграфскім і гактографскім парадкам даць маладым студэнтам неабходныя кніжкі і кіраўніцтвы дзеля вывучэньня самых грунтоўных пазнаньняў. Студэнты ўнівэрсытэту павінны ня толькі слухаць лекцыі—яны павінны здаваць зачоты, павінны так сама прымаць удзел у практычных заняцьцях па ўсялякіх навуковых прадметах. Дзеля гэтага ж нам патрэбны кнігі, кнігі і кнігі. Мы павінны ўтварыць такія умовы, каб вучнёўская моладзь змагла займацца.

Ударныя факультэты.

Асабліва цяжка стаіць справа з мэдыцынскім факультэтам. Мэдыцынскі факультэт вымагае асаблівых прыспасабленьняў, такіх элемэнтаў, якіх цяпер з прычыны адсутнасьці рынку ня купіце. У цяперашні момант, калі мы ня маем золата, без якога нічога купіць ня можам, мы ня маем магчымасьці абсталяваць наш унівэрсытэт так, як ён павінен быць абсталёван, каб з яго выходзілі вышэйшай ступені кваліфіц. працаўнікі. Зьвяртаючы вашу увагу, што мэдыцынскі факультэт гэта грунтоўны факультэт Дзяржаўных унівэрсытэтаў, а так сама і Беларускага, у будучым годзе, калі ў нас будуць сродкі, мы адчынім другі факультэт грунтоўны—аграномічны. Мы павінны выхаваць людзей вучоных, сельска-гаспадарчых працаўнікоў, якія маглі б даць народным грамадам неабходныя аграномічныя пазнаньні, бо пазнаньне сельска-гаспарчай тэхнікі магчыма толькі пры наяўнасьці кваліфіцыраваных працаўнікоў, атрымаўшых вышэйшую сельска-гаспадарчую адукацыю. Працоўныя грамады Беларусі дужа зацікаўлены ў тым, каб гэтыя два факультэты былі галоўнымі і каб яны былі абсталяваны так, як гэта патрэбна.

Праца і навука.

Калі Трэці Зьезд Саветаў аднясецца з належнай увагай да унівэрсытэту, як гэткаму, і палічыць, што гэта унівэрсытэт працоўных, дык гэта для нас будзе вялікім маральным здаваленьнем, бо ўсякая культура і навуковая праца можа ісьці толькі ў саюзе з працай.

Да сьвету і пазнаньня.

Хоць у цяперашні час надта многа ня зроблена, але ўсё-такі мы маем на Беларусі запраўдны ўнівэрсытэт з кваліфіцыраванымі вучонымі працаўнікамі. Я паўтараю—заняцьці на рабочым факультэце і факультэце грамадзянскіх навук ідуць правідлова. Вучнёўская моладзь, для якой да цяперашняга часу былі зачынены дзьверы навукі, адносяцца к заняцьцям з вялікім энтузіязмам, хаця ідуць на лекцыі пасьля працоўнага дню. Заняцьці пачынаюцца з 5 гадзін і адбываюцца да 11 гадзін вечару.

Факультэт мэдыцынскі функцыянуе так сама досыць правідлова і мае ў сваіх гушчах шэраг першаклясавых вучоных. Не хаваю таго, што яны спэцыялісты, што яны вымагаюць шмат чаго, іх трэба абсталёўваць досыць добра, каб яны маглі займацца навукай. У гэтых адносінах унівэрсытэт робіць усё, што можа, і ўрад Беларусі ў асобе камісарыяту асьветы і савету народных камісараў робіць усё, што магчыма, толькі б існаваў унівэрсытэт.

Падтрыманьне працоўных.

Хачу паведаміць працоўным грамадам Беларусі, што ўнівэрсытэт стаіць моцна і далейшае яго разьвіцьцё залежыць ад далейшага яго падтрыманьні і спачуваньня працоўных грамад Беларусі.

Сувязь унівэрсытэту з вёскай.

Мы не абмяжоўваем нашу працу адным Менскам. Калі будзе цёпла і зьявіцца магчымасьць езьдзіць у павятовыя гарады, мы зьбіраемся адчыніць цэлы шэраг унівэрсытэцкіх лекцыяў у павятовых гарадох, каб павятовае жыхарства і жыхарства вёскі, даведаўшыся, што ёсьць лекцыі, прыхадзілі паслухаць, каб зьвязаць унівэрсытэт з вёскай. Калі сьвет навуковага пазнаньня дойдзе да вёскі, тагды пачнецца запраўднае культурнае адраджэньне Беларусі.

У падтрыманьні працоўных—задатак адраджэньня пазнаньняў і культуры.

Зараз працаваць надта цяжка, утварыць унівэрсытэт часамі проста немагчыма, часамі пад цяжарам заданьняў у нас апускаюцца рукі, хочацца ўсё кінуць, адмовіцца ад працы, у нас настолькі бывае цяжкая праца. Але гэта вынікі часовага ўпадку духу, пасьля змардаванасьць праходзе і вера ва ўрачыстасьць ідэалу захопліваге нас і мы цягнем сваю працу. Я пераконан, што якія б ня былі цяжкія ўмовы жыцьця, а ўсё такі ў Беларусі ёсьць дзяржаўны ўнівэрсытэт, якога так доўга не хацела прызнаваць царская Расея, не жадаючы абуджэньня народных грамад, і калі ў нас ёсьць унівэрсытэт пры падтрыманьні ўсіх працоўных Беларусі, мы ўнівэрсытэт утворым моцны, бо ўнівэрсытэт цяпер унівэрсытэт усіх працоўных грамад Беларусі.

Рэзалюцыя па народнай асьвеце.

1, Працу народнага камісарыяту асьветы прызнаць зусім здавальняючай.

2. Прызнаючы наранейшаму ўсю важнасьць і каштоўнасьць разьвіцьця асьветы краіны на мясцовых мовах, Зьезд зьвяртае галоўную ўвагу Народнага Камісарыяту Асьветы на пашыраньне асьветы і культуры на беларускай мове на вёсцы, якая ад найяраднейшых урадаў ня мела магчымасьць атрымаць асьвету на роднай мове.

3. Адзначаючы недахват распаўсюджаньня кніг, асабліва падручнікаў, пры здавальняючай працы Дзяржаўнага выдавецтва, Зьезд лічыць неабходным паставіць выдавецтва кніг і падручнікаў, як галоўную справу Народнага Камісарыяту Асьветы, у якой Народнаму Камісарыяту Асьветы павінны дапамагаць усе іншыя Камісарыяты Рэспублікі і на якую павінны быць адпушчаны ў патрэбным ліку дзяржаўныя сродкі (крэдыты і грашавыя знакі).

4. Прызнаючы, што дзяржава, ня гледзячы на значныя выдаткі на народную асьвету, усё такі з прычыны адсутнасьці сродкаў ня мае магчымасьці зьнішчыць цемру, утвораную ранейшай „урадавай" царскай палітыкай, зьезд лічыць неабходным правільці зараз жа ў гарадох і мястэчках падатак на карысьць народнае асьветы, а на

вёсцы ўтварыць сыстэму вясковай самаабкладкі.

5. Разумеючы ўсю каштоўнасьць зьяўленьня на Беларусі вышэйшай школы (Унівэрсытэт і Палітэхнікум), зьезд лічыць неабходным дзеля падняцьця дабрабыту краіны далейшае разьвіцьцё вышэйшых навуковых установ, навошта неабходна зьвярнуць увагу ня толькі Народнаму Камісарыяту Асьветы, але і іншым цэнтральным установам Рэспублікі.

6. Маючы на ўвазе ажыцьцяўленьне адзінай школьнай сеткі, дзеля чаго неабходна павялічаньне школьнага будаўніцтва, зьезд лічыць неабходным зазначыць, што водпуск будаўнічых матар'ялаў павінен рабіцца з нацыяналізаваных лясоў дарма.

7. На тых жа пачатках зьезд лічыць неабходным адпусьціць Народнаму Камісарыяту Асьветы і ..ал.

8. Падкрэсьліваючы вялікую каштоўнасьць прафэсіянальна-тэхнічнай адукацыі, асабліва сельска-гаспадарчай, зьезд прапануе Народнаму Камісарыяту Асьветы пашырыць сетку прафэсіянальна-тэхнічных навук і сельска-гаспадарчых школ, дзеля чаго прапануе Народнаму Камісарыяту Земляробства забясьпечваць сельска-гаспадарчыя школы жывым і мёртвым інвэнтаром на льготных умовах.

9. Зьезд падцьвярджае пастанову 2-га зьезду аб тым, што памешчыцкія будынкі разьмяркованых маёнткаў перадаюцца дзеля ўтварэньня ў іх школ.

10. Прызнаючы каштоўнасьць сельска-гаспадарчага нахілу ў працоўнай школе, зьезд падцьвярджае неабходнасьць надзяленьня школ зямельнымі кавалкамі і садамі (да 1 дзесяціны), па згодзе з Народным Камісарыятам Земляробства.

Новы Цэнтр. Вык. Кам. Беларусі.

Астатні дзень Зьезду.

У пятніцу вечарам адбылося астатняе пасяджэньне.

На чарзе—выбары Цэнтральнага Выканаўчага Камітэту Беларусі і дэлегатаў на Ўсерасейскі Зьезд Саветаў.

Лік сяброў Цэнтральнага Выканаўчага Камітэту, як і ў папярэдні раз, ухваляецца у 60 чалавек.

Выбары Цэнтральнага Выканаўчага Камітэту Беларусі.

Старшыня Зьезду т. Чарвякоў прапануе выбраць у сябры Цэнтральнага Выканаўчага Камітэту, які ў часе паміж 3—4 зьездамі павінен будзе працаваць на карысьць працоўных грамад, найбольш пэўных, сьвядомых таварышоў.

Сябрамі Цэнтральнага Выканаўчага Камітэту аднагалосна выбіраюцца: т. т. Чарвякоў Кнорын, Адамовіч, Вайнштэйн, Ольскі, Ігнатоўскі, Славінскі, Сянкевіч, Шагаль, Мар'ясін, Гетнэр, Найхін, Аршанскі, Тэумін, Руманаў, Грыдзюшка, Адамайціс, Байнэр, Клішэўскі, Стакоўскі, Бурбіс, Дыла, Багуцкі, Ашаровіч, Ходаш, Нодэль, Кац, Міленькі, Каплан, Левін, Жылуновіч, Пічэта, Мараз, Кроль, Фрумкіна, Ворушка, Камінскі, Быкін, Вацлаўскі, Кецэнбоген, Сташэўскі, Лівкумовіч, Талунціс.

Кандыдатамі выбіраюцца т. т.: Сянкевіч, Барысаў, Матусевіч, Гарбуз, Кравякоў, Ляўкоў, Баліцкі, Карпэшын, Хаценка, Карп, Гальперын і Маразоўскі.

Вынікі выбараў спатыкаюцца воплескамі. Некаторыя дэлегаты пры агульных воплесках робяць прапанаваньне аб тым, каб старшынёй Савету Народных Камісараў і Цэнтральнага Выканаўчага Камітэту быў выбран т. Чарвякоў.

Тав. Чарвякоў—Старшыня Савету Народных Камісараў і Цэнтральнага Выканаўчага Камітэту.

Старшыня Зьезду—Чарвякоў—заяўляе, што гэтае пытаньне будзе на другі дзень разглядацца зноў выбраным Цэнтральным Выканаўчым Камітэтам і што згодна канстытуцыі, якую ён цёнгля добра выконваў, ён ня можа паставіць на галасаваньне гэта прапанаваньне Зьезду.

Дэлегаты насядаюць на тым, каб гэтае прапанаваньне было пастаўлена на галасаваньне, як пажаданьне Зьезду. Тагды прапанаваньне ставіцца на галасаваньне і аднагалосна ўхваляецца пры гарачых воплесках усіх дэлегатаў.

Выбары дэлегатаў на Усерасейскі Зьезд Саветаў.

Дэлегатамі на Ўсерасейскі Зьезд Саветаў аднагалосна выбіраюцца т. т. Чарвякоў, Кнорын, Ходаш, Славінскі, Адамовіч, Хацкевіч, Каменштэйн, Макаковіч, Зык, Уладзіміраў, Барысаў Грусэль, Ушкевіч, Кравякоў, Луцкевіч, Бабенка.

Зачыненьне Зьезду.

Заключная прамова тав. Чарвякова.

Тав. Чарвякоў заяўляе, што перад зачыненьнем зьезду ён хоча сказаць некалькі слоў дэлегатам, якія паедуць дамоў.

Ранейшыя Зьезды і цяперашні.

— Беручыся за нашу працу—кажа тав. Чарвякоў—мы ўжо адзначылі, што цяперашні зьезд розьніцца ад папярэдніх зьездаў, калі яшчэ грухацелі гарматы і калі, галоўным чынам, трэба было мысьліць аб атрыманьні пабеды на фронце, тыя зьезды насілі галоўным чынам дэклярацыйны характар, на іх высоўваліся тыя лёзунгі і ідэалы, якімі праводзіла Савецкая ўлада і рабочыя і сяляне, узяўшыя гэту ўладу ў свае рукі. Цяпер жа мы павінны заняцца справунай, практычнай працай дзеля ажыцьцяўленьня тых намячэньняў, заданьняў і крокаў, якія сталі перад намі ў зьвязку з новымі ўмовамі, пры якіх у астатнія часы знаходзіцца савецкая ўлада і савецкія рэспублікі, абкружаныя буржуйнымі рэспублікамі навокал і дробна-буржуйнай стыхіяй у сярэдзіне.

Гэтыя ўмовы моцна адбіліся на ўсёй нашай працы і пачыненьню.

Мы павінны ўмела кіраваць.

Выконваючы ўладу, мы павінны ўмела, дзяржаўна кіраваць, маючы на ўвазе, што ў Савецкай рэспубліцы існуюць ня толькі рабочыя і сялянскія клясы, але і шэраг слабў жыхарства, якое па сваёй прыродзе туліцца бліжэй да буржуйнай часткі жыхарства. Мы павінны кіраваць, трымаць уладу, накіроўваючы наша будаўніцтва к дасягненьню нашых грунтоўных заданьняў—утварэньня камуністычнага грамадзянства.

У нашых вырашэньнях па ўсіх пытаньнях, якія сталі перад зьездам, мы надлічылі і прызналі да ведама гэтыя ўмовы. Тыя вырашэньні і шляхі, якія мы ўхвалілі, павінны паслужыць дзеля ўмацненьня і пагаднеленьня савецкай улады.

Марныя надзеі.

Нашы ворагі радуюцца нашчасьцю Савецкай Расеі ў зьвязку з голадам на Паволжы і спадзяюцца, што савецкая ўлада, недачакаўшыся міжнароднай рэвалюцыі, хутка загіне, будучы скінена гвалтоўна ці зжыта мірна, эвалюцыйным шляхам, разьвіўшыся ў буржуйным абкружэньні, перастаўшы існаваць, як ўлада савецкая і нічым ня розьнячыся ад іншых буржуйных урадаў.

Саюз рабочых і сялян мацнее.

Таварышы! Ня гледзячы на тое, што няшчасьце, якое абвалілася на нас у Паволжы, цягнецца ўжо паўгода, наш палітычны кірунак за гэты час ня толькі не аслабеў, а, наадварот, узмацніўся, уплыў савецкай улады ўзмацаваўся. Саюз рабочых і сялян узмацніўся і яшчэ больш замацуецца. Дзьве першыя грунтоўныя клясы ажыцьяўляюць цесны саюз і ўзаемачыннасьць, узмацняючы нас эканамічна і палітычна.

Ухваленыя намі вырашэньні будуць дапамагаць нашаму эканамічнаму адраджэньню, аўтарытэтнасьці і замацаваньню нашай рабоча-сялянскай улады.

Тыя незадаволеньні, якія паўсталі раней у зьвязку з цяжкім эканамічным становішчам, адсутнасьць пэрспэктываў, выйсьця са становішча, цяпер зжываюцца, небасхіл прасьвятляецца, наш аўтарытэт расьце і павялічаецца.

Той шэраг заблутаных, адпаведных і карэнных вырашэньняў, якія мы ўхвалілі па пытаньнях земляробства, харчаваньня, народнае асьветы і інш., маюць на ўвазе той новы кірунак, які нас у астатні час узмацняе.

Вам, прымаўшым удзел у працы нашага зьезду і найбольш сьвядомым у пытаньнях, якія разглядаліся на гэтым зьезьдзе, належыць зараз зрабіць справаздачу перад вашымі выбарцамі, якія паслалі вас сюды, растлумачыць ім усю значнасьць ухваленых намі пастаноў і вырашэньняў.

Да актыўнай працы.

У імя ўзмацненьня савецкай рабоча-сялянскай улады заклікаю вас к далейшай актыўнай працы ў цеснай сувязі з тымі, якія паслалі вас на гэты зьезд.

Няхай жыве савецкая ўлада, няхай жыве рабоча-сялянская Савецкая Беларусь і яе выбраньнікі, сябры 3-га Ўсебеларускага зьезду.

Дазвольце 3-і Усебеларускі зьезд абвясьціць зачыненым.

Пад дружны, магутны сьпеў Інтэрнацыяналу—дэлегаты пачынаюць паволі разыходзіцца.

Што чуваць загранiцай.

Другая Вашынгтонская канфэрэнцыя.

Другая Вашынгтонская канфэрэнцыя адбудзецца ў красавіку 1922 г. На канфэрэнцыю напэўне будзе заклікана і Расея.

Ваяваць не жадаюць.

На сэкрэтным пасяджэньні парлямантскай камісіі фінляндзкі старшыня міністраў тлумачыў напрамак правіцельства ў карэльскім пытаньні і заявіў аб цьвёрдай рашучасьці захаваць нэйтралітэт.

Паганае злачынства.

Пад пнезд, у якім ехалі з Лёндану ірляндцы, выпушчаныя з турмы, кінута бомба. Паранена 7 чалавек.

Забастовачны і рэвалюцыйны рух

Непарадкі ў Чыкага.

У Чыкага адбыліся новыя непарадкі і бойкі з паліцыяй, у выніках чаго былі забітыя і параненыя. Кабеты кідалі ў вочы паліцэйскіх перац, ад якога шмат асьлепла. Непарадкі растуць.

Новая забастоўка.

Служачыя цэнтральнага саюзу почт, тэлеграфаў і тэлефонаў у Вене спынілі працу, вымагаючы павялічаньня заработнай платы. Тэлеграфныя зносіны з загранiцай былі часова спынены.

Забастоўка цягнецца.

Рабочыя мэталічнай прамысловасьці Дусэльдорфу на мнагалюдным сходзе пастанавілі забастоўку ня спыняць. Заводы заняты паліцыяй.

Заваевы камунізму.

Нават у Афрыцы.

Рабочы рух у Паўднёвай Афрыцы пашыраецца. Бастуюць чыгуначнікі, якія патрабуюць васьмёхгадзіннага рабочага дню.

Камуністы ў Гішпаніі.

Згодна вырашэньню Маскоўскага Інтэрнацыяналу, камуністычная партыя Гішпаніі зьліваецца з камуністычнай рабочай партыяй пад назвай камуністычнай партыі Гішпаніі.

У панскай Польшчы.

Зачыненьне польскіх газэт.

У Вільні зачынены ўсе прыхільныя да Літвы польскія газэты.

Суд скончыўся.

У Лодзі скончыўся суд 38 камуністаў. 16 з іх прыгавораны да катаржнай працы тэрмінам ад 4 да 8 гадоў.

Каапэрацыя і таварамен.

Каапэрацыя на вёсцы.

(Бабруйск.)

Абмінуць кіпцi спэкулянтаў наш селянін зможа толькі шляхам каапэрацыі. Да гэтага дадумаліся сяляне вёскі Быркава Сьвіслацкай воласьці. На сваім агульным сходзе яны пастанавілі арганізаваць у сваім сяле каапэратыўнае аб'яднаньне. Сход хадайнічае перад валасным выканаўчым камітэтам аб дазволеньні ім паехаць у цэнтр для рэгістрацыі каапэратыву і атрыманьня адтуль тавару ў абмен на рэчы сельскай гаспадаркі. Выбрана ўправа і рэвізійная камісія.

Рабочая каапэрацыя.

(Бабруйск.)

Рабочыя зразумелі ўсю карысьць, якую дае ім рабочая каапэрацыя, і ахвотна далучаюцца ў лік яе сяброў. У гэты час існуе 9 рабочых каапэратываў, якія аб'ядноўваюць каля 3000 сяброў. Каапэрыраваньне рабочых ідзе вельмі добра. Лік рабочых, аб'яднаных у каапэратывы, можа дайсьці да 6000. Белрабкопам і Епо вылічаны мясцовым каапэратывам восьякія тавары: 100 пуд. жыта, 250 пудоў газы, 100 пуд. селядцоў, 40 пуд. рысу, 200 пуд. жмыхі, 5 пуд. падэшвы, 600,000 папярос, 7 пуд. 20 фунт. цукру, 25 пуд. садовай гарбаты, 2,000 пуд. капусты і морквы і 40 пуд. мыла. Усяго на суму 350 мілiёнаў рублёў. Цана на 25—30 процантаў ніжэй рыначнай. Разьмеркаваньне ідзе хутка. Тавары ахвотна купляюцца рабочымі.

Не каапэратывы, а спэкулятыўныя крамы.

(Магільнянская воласьць)

Каапэратыў павінен быць падсобным для селяніна і канкурэнцыяй спэкулянту. Ці гэтак на справе? Ня ведаю як ў другім мясцох, а ў нас ня гэтак. У нашых вясковых каапэратывах цана часта правышае рыначную, і сяляне купляюць тавар на старане таньней, як у каапэратыве; апроч таго, бадай заўсёды ў каапэратыве абважваюць, нягледзячы на тое, што і так на ўсякую прададзеную рэч гандляр-каапэратар набаўляе па некалькі фунтаў сабе (на грошы ня купіш, а ўсё на хлеб). Добра б, каб гэтыя лішкі фунтаў аддаваліся дзяржаве, а то яны ідуць у кішэні каапэратараў, якія такім чынам зарабляюць па 15 і больш пудоў. Усе гэтыя лішкі ідуць як бы на кошты на правозцы і на плату за працу. Тут ніякі кантроль не паможа, і па мойму трэба вось што зрабіць.

1) Утварыць цьвёрдую плату грашыма, ці натурай каапэратарам за працу і не дазваляць ні ў якім выпадку браць звыш эквівалэнту.

2) Правоз харчоў рабіць за кошт дзяржавы.

3) Цэнтрабелсаюз павінен сам накладаць на тавары эквівалэнт, падаючы кошт правозкі і плату за працу.

4) Рэспэкі, прысланыя з цэнтру, павінны накляйвацца на сьцяне і ні ў якім выпадку не павінны самахоць павышацца.

Гэты спосаб неабходны затым, каб гандляры ў каапэратывах ня дралі скуры і каб селянін убачыў, што каапэратыў зьяўляецца заправўдным падтрыманьнем ў яго жыцьці.

Таварыствы.

(Бабруйскі павет.)

У Бабруйскім павеце лічыцца 11 таварыстваў і калектыўных гаспадарак. Большасьць з іх запатрабуе рэарганізацыі, якая пачнецца ў бліжэйшай будучыне.

Адчыненьне інвалідскай хаты імя Сьцяпана Булата.

16-га сьнежня адбылося урачыстае адчыненьне Камісарыятам Сацыяльнай Забясьпекі інваліднай хаты № 3 (Багадзельная 32) імя Сьцяпана Булата. На адчыненьні присутнічалі прадстаўнікі розных дзяржаўных, вайсковых і грамадзянскіх установаў і шмат гасьцей. Урачыстае пасяджэньне было адчынена старшынёй прэзыдыуму т. Мар'ясіным. Вітаючы сьвята таварышоў інвалідаў наконт адчыненьня іх хаты і клюбу, т. Мар'ясін падкрэсьліў, што гэта сьвята адбываецца не пры такіх умовах, як звычайна адбываюцца сьвяты, дзе людзі здаровыя і моцныя. Гэта сьвята крыху асумлена тым, што удзельнікі яго людзі большасьцю хворыя, пакалечаныя. Але яны мусяць сябе спацяшаць тым, што справа, за якую большасьць з іх змагалася, дасягнута. На чале ўлады стаяць гэткія самыя, як і яны, рабочыя і сяляне. Праўда, адчыненьне гэтай хаты адбываецца пры вельмі цяжкіх умовах гаспадарчага заняпаду і матар'яльнага няхватку і голаду ў Паволжы;—у нас яшчэ ня ўсё у парадку, шмат чаго не хапае, але мы мусім сябе цешыць тым, што жыцьцё ідзе да лепшага, што тая справа, за якую мы змагаліся не загінула, а ідзе наперад, хоць і ціхім, алё моцным крокам. Далей т. Мар'ясін пазнаёміў прысутных з асобай т. С. Булата, імя якога носе адчыняемая хата. Сьцяпан Булат сябар ЦБКП Беларусі, сын беднага селяніна, усё сваё кароткае жыцьцё працаваў на карысьць таго працоўнага гаротнага люду, з якога ён вышаў. Гэта быў нязвычайны працаўнік. За кароткі час свайго жыцьця ён усе свае сілы клаў на карысьць працоўнага люду. Хата інаалідаў мусіць адказываць сваёй назьве: Сьцяпана Булата. Гэта хата мусіць быць хатай культуры, асьветы, хатай братэрства.

Ад Ц. Б. К. П. Б. вітаў таварышоў інвалідаў т. Цывнчык. Камуністычная партыя заўсёды была рада, калі адчыняліся якія небудзь асьветныя установы, але сёньня яна асабліва рада, бо адчыняемы сёньня клюб—клюб ахвяр грамадзянскай вайны, якія змагаліся за працоўны люд. Хата інвалідаў носе найлепшае працоўнае імя—імя Сьцяпана Булата, лепшага камуніста і найлепшага барацьбіта за працоўны шэры люд. Савецкая ўлада вялікімі патугамі стварыла мірнае жыцьцё, яна кладзе ўсе сілы, каб ня было гэтай нікому непатрэбнай бойкі. Буржуазея ж ня можа жыць без вайны. Камуністычная партыя інтэрнацыяналу імкнецца да таго, каб спыніць войны, каб ня было гэтых хат інвалідаў. Але пакуль яны ёсьць, камуністычная партыя заўсёды будзе ісьці ім на спатканьне, каб ахвяры вайны маглі аддыхнуць і атрымаць асьвету. Нахай жыве аб'яднаная барацьба рабочай клясы супроць вайны.

Ад Менскага гарнізону вітаў адчыненьне хаты прадстаўнік Ваеннага Камісарыяту т. Лазоўскі. У сваёй прамове т. Лазоўскі адзначыў, што тыя таварышы інваліды, якія зьяўляюцца ахвярамі імпэрыялістычнай вайны, якіх гналі на вайну супроць іх жаданьня, няведама за што, дык яны былі нездаволены сваім становішчам. Але тыя, якія былі ахвярамі грамадзянскай вайны, павінны ведаць, што гэта справа, за якую яны змагаліся, не загіне, яна ідзе наперад. Савецкая ўлада кладзе ўсе сілы цяпер на ахову інвалідаў. Яна клапаціцца аб іх становішчы. Але гэта ня значыць, што т. т. інваліды будуць у гэтай хаце дармаедамі. Не Савецкая ўлада ўсімі сродкамі змагаецца з дармаедствам. Таварышы інваліды ў гэтай хаце будуць пастаўлены ў гэткія ўмовы, каб яны маглі атрымаць асьвету і працаваць, каб яны ў гэтай хаце былі, як дома. Нахай жывуць т. т. інваліды. нахай жыве працоўны клюб імя Сьцяпана Булата.

Т. Краснапёркаў вітаў т. т. інвалідаў ад імя Савету Прафэсыянальных Саюзаў Беларусі.

Ён адзначыў тыя стараньні якія кладзе савецкая ўлада на ахову інвалідаў вайны, а гэтак сама і інвалідаў працы. Прамоўца вынес па жаданьне каб т. т. інваліды ўжылі ідэю рабочага клясу, рабочага праўцельства, якое імкнецца да таго, каб не будаваць больш хат інвалідаў, а каб будаваліся ўсюды хаты працы, працы дварцы мастацтва і асьветы.

У рэшце вітаў т. т. інвалідаў сябар нашага прадстаўніцтва ў Маскве т. Мароз. Ён трымаў прамову на беларускай мове, на тэй мове на якой гаварыў Сьцяпан Булат, імя якога носе адчыняемая хата інвалідаў. Сьцяпан Булат быў сын батрака, які ня меў ні кавалачка зямлі. Атрымаўшы асьвету, ён не адарваўся ад працоўнага шэрага люду, а ўсё сваё жыцьцё працаваў на яго карысьць.

Рэвалюцыя шмат чаго дала для нацыянальнага беларускага руху. Яна шмат дала такіх працаўнікоў інтэлігентаў, якія не чураліся таго шэрага, працоўнага люду, з пушчаў якога вышлі і ўсё сваё жыцьцё працавалі на яго карысьць, на яго асьвету і дабрабыт. Гэткія працоўнікі, не шкадуючы сіл і здароўя змагаліся словам за сярмяжны люд, яны стараліся падняць яго да сябе, даць яму асьвету і ствараць моцны саюз сярпа, молата і пара, каб агульнымі сіламі палепшыць сваё гаротнае жыцьцё. Адным з гэтых лепшых працаўнікоў быў Сьцяпан Булат. Беларускі люд і камуністычная партыя маюць вялікую страту ў яго сьмерці. І ніякая страта ня можа зраўняцца з гэтай вялікай стратай. Вітаючы гэта сьвята, наконт адчыненьне Хаты імя С. Булата, т. Мароз жадае, каб імя С. Булата заўсёды было ў памяці т. т. інвалідаў каб яго дух—дух працы, заўсёды быў у гэтаа хаце. Словы т. Мароза былі пакрыты гучнымі воплескамі. Аркестр сыграў беларускую марсэльезу.

Заключыўшы т. Мар'ясін прапанаваў ушанаваць памяць нябошчыка Сьцяпана Булата ўставаньнем. Аркестр сыграў жалобны марш.

Далей т. Мар'ясін кажа, што гэтыя сумныя гукі мы чулі часта ў працягу гэтых 4 гадоў, але мы пэўны, што настане час, калі мы іх не будзем чуць і нашым гымнам будзе інтэрнацыянал. Нахай будзе запамятаваны гэтые сумныя гукі. Нахай жыве 3 ці Камуністычны Інтэрнацыянал. Аркестр грае Інтэрнацыянал.

Пасьля прамоў адбыўся канцэрт, арганізаваны загадчыкам Культ'асьвету Камісарыяту Сацыяльнай Забясьпекі т. А. Лышыц. Прыемнае трыо (скрыпка, віялянчэль і раяль) здольна выканала нескальні нумароў з музыкі Глінкі і Калініна. Пасьля інвалід Казак падэкламаваў урывак верша „Таварыш“. Добрае ўражаньне зрабілі соло на скрыпцы артыста Фрыдмара і соло на віялянчэлі т. Лішыца. Канцэрт скончыўся рэвалюцыйнай дэкламацыяй артысткі Оды Лішыц, якая мела добры посьпех. Зместпраграмы канцэрту быў добры, што сьведчыць аб гусьце і стараньні арганізатара яго т. Лішыца Алеся. Пажадаем жа ім на гэтым шляху асьветы і мастацтва моцы і вытрываласьці.

Л. С.

Харчовы двохтыднёвік.

Слуцак.

Паветовым харчовачным камітэтам склікан зьезд харчовачных працаўнікоў павету для абгаворваньня пытаньня аб правядзеньня харчовачнага двохтыднёвіку.

Слуцак, 14-12. Нарада харчовачных працаўнікоў пастанавіла напружыць усе сілы ў працягу харчовага двохтыднёвіку, каб выканаць харчовы падатак за 100 процантаў і выявіць усю ўкрытую пахату. Мабілізава 16 адпаведных працаўнікоў як асобна паўнамоцныя валасьцей, у тым ліку і трацina сяброў паветовага выканаўчага камітэту. Паветовым харчовачным камітэтам выдан належны загад аб пачаўшайся працы. Апошні тэрмін дабраахвотнай заявы ўкрытай пахаты абвешчан на 25 га сьнежня.

Атрыманьні Слуцкай загатоўчай канторы.

Слуцак, 14 12. Слуцкай загатоўчай канторай ад 11—13 сьнежня атрымана харчовага падатку: хлебных харчоў—648 п., зернефуражу—328 п., круп і бульбы—300 п., сена—120 п., шарсьцінья—376 п. На сённай пазы за гэты час зьвернена: зярна—128 п., зарнефуражу—102 п., круп—575 п., іншых атрыманьняў: хлебных харчоў—307.137 п., зярнафуражу—137.205 п., круп—1973 п., бульбы—151.348 п., масла—2199 п., семя—89.488 п. яек—288,780 шт., шарсьціньня—905 п., семя—24.992 п. мяса—209 п.

Бабруйск.

Баявой тройкай вядзецца напружная праца па правядзеньню харчовага двохтыднёвіку. Прынята ўсе меры, каб забяс печыць добрыя вынікі двохтыднёвіку. Адбыліся 2 пасяджэньні тройкі, на які апрацаван плян працы ў часе двохтыднёвіку. Заснованы кантрольныя лічбы харчовачнага падатку па кожнай воласьці. Умацован апарат па абложэньню выяўленай пахаты. В лікая энергічная праца, праводзімая тройкай дае пэўнасьць, што двохтыднёвік пройдзе добра. Укрытая пахата будзе выяўлена цалком.

Паднатужыліся.

(Бабруйскі павет).

Шэраг вёсак Асавецкай воласьці пастанавіў аддаць у трохдзёвы тэрмін увесь належачы ад іх падатковы падатак. Воласьць, якая раней была аднэй з адсталых, цяпер значна паднатужылася і выпаўніла да 10 сьнежня 95 процантаў зернавога хлеба.

Першымі ідуць воласьці Гарадкоўская (выяўлена) 304 каровы, 304 авечкі, 85 сьвіней), Акцябрская воласьць— (316 кароў, 52 авечкі, 72 сьвіні) і Жылінская (392 каровы, 189 авечак, 101 сьвіня).

Падатак з млыноў.

(Бабруйск).

Вельмі паважным заданьнем зьяўляецца атрыманьне 25 процантаў гадавога прамысловага налогу з млыноў, што дасьць прыбытку 30000 пудоў збожжа. Выпаўненьне гэтага заданьня нарыхтована не кепска. Мельнікі, пасьля рэпрэсіяў, у сьпешным чыне пачалі выпаўненьне харчовага падатку. К 10 сьнежня атрымана ўжо 30.000 пуд збожжа (60 процантаў належачага ад іх лку).

Харчовы падатак.

Слуцак, 14—12. Па вестках да 11-га сьнежня атрымана паветовым харчовым камітэтам ад пачатку працы па харчоваму падатку памольнага збору 8883 п., жыта на тавараменных пунктах і загатоўчых канторах 61.116 п., жыта выпадковых атрыманьняў—ад штрафаў і канфіскацыяў—12091 п.

На мясцох.

Папаўся.

(С. Чапліца, Ігуменскага павету.)

У Чапліцкім спажывецкім таварыстве загадчык харчовага складу будаваў для сябе хату пры дапамозе наймітаў і за гэта патрабаваў для іх з кааператыву тавары замест жыта, якое павінен быў даць са сваей гаспадаркі. На праверцы выявілася недастача 71 пуда жыта. Управа таварыства звольніла ад пасады быўшага загадчыка харчовым складам тав. Герасімовіча, як чалавека шкоднага для кааперацыі; па прымусу Чапліцкага валаснога выканаўчага камітэту і сяброў управы спажывецкага таварыства Герасімовіч аддаў 41 пуд жыта, а рэшту недахвату ён абавязаўся аддаць у трохдзёвы тэрмін.

Беларусь — галадуючым.

Трудлягер на карысьць Паволжа.

17 сьнежня ў клюбе Саўпрафбелу адбыўся спэктакль на карысьць галадуючых. Сабрана больш за паўтара мілійёну. Спэктакль пастаўлен культасьветам трудлягеру.

Рэпэртуар быў вельмі багаты і цікавы. Драматычная сэкцыя паставіла 4 пьесы=мініатюры. Вельмі добра сыграна агіт--п'еса «Сон селяніна», ад каторай публіка аж плакала.

Дывэртысмэнт складаўся з рэпэртуараў вакальнай і музыкальнай сэкцыяў.

Спэктакль закончыўся пад гукі беларускай марсэльезы.

Болей бы такіх спэктакляў, і галадуючым было б шмат лягчэй.

Хв.

Дадатак да фэльетону аб Рудзенскай Загатоучай Кантооы і адказ сябру Позьняку.

Прачытаўшы ліст сябра Позьняка наконт майго фэльетону аб Рудзенскай Загатоўчай Канторы, мяне перш на перш зацікавіла тое, хто гэта такі ёсьць сябар Позьняк, які сьмела, не баючыся падпісаў сваё прозьвішча і назваў факты фэльетону манаю і паклёпам.

Што ж датычыцца да загадчыка канторы—сябра Бушмана, дык пра яго ў фэльетоне памянёна і ня было, і я не спрачаюся нават з тым, што ён ёсьць ідэйны камуніст, але ўсё ж такі і такому беспапрочнаму чалавеку вельмі цяжка дагледзіць за гэтакаю цёплаю хеўраю, як „два браты і швагер.

Што датычыць саміх фактаў, дык можа некаторыя з іх прыкрашаны, як гэта робіцца ва ўсялякім фэльетоне, але ўсё ж такі ўсякі, нават мала сьвядомы чалавек, мог бы разабрацца, дзе праўда, а дзе прыкраса, тым больш, што ў фэльетоне даны некаторыя нават парады як высьледзіць той, ці іншы факт, напрыклад, з цэтлікамі братоў Лагацкага.

Чым можна апраўдаць той факт, што Лагацкі за пудоў восем бычка ўзяў з гурту пудоў на 17 карову? А так сама, чым можна апраўдаць той факт, што брат яго, старшыня Кадуноўскага сельскага савету, укруціў свой і іншых сенакос ва ўрочышчы Гарэле, Цытвянскай воласьці, Ігуменскага павету?

Цікава тое, чаму гэта пра гэтыя факты маўчыць сябар Позьняк? Можа ён пра іх і ня ведае, дык я яму яшчэ раз напомню. Што ж датычыць да таго, што Лагацкі хваліўся, што будзе свайго каня трымаць у Рудзенску і ўсю жывёлу сваю кармць казённым сенам, і да таго што ён бараны задкі па паўпуда жыта прадаваў, і аба ўсіх іншых, дык гэта належыць спытацца у сялян суседніх вёсак, а найбольш у Кадунове.

Яшчэ адзін доказ цікавага факт.

Праходзячы ва гэтым тыдні па Камаровскім рынку, я неяк ненарокам прыслухаўся да гамонкі прыехаўшых на рынак сялян і як мі цікава, а яны гаманілі пра Рудзенскую Загатоўчую Кантору. Мяне гэта вельмі зацікавіла, так што я стаў збоку і слухаю. Адзін вельмі гаварлівы селянін размахвае рукамі і кажа: „І што гэта на сьвеце робіцца, і што гэта за парадкі! Быў я, кажа ён, на тым тыдні ў мястэчку Сьмілавічах і хось там бачыўся з адным Кадуноўскім чалавекам, які вельмі гаў Хомкавых хлапцоў і Лагацкага, якія ў Рудзенскай Канторы служаць. Дзе ж,— казаў мне той чалавек,—павёз я ў Рудзенск здаваць продналог і здаўшы пайшоў паглядзець як прыймаюць жывёлу. Прыходжу і бачу, што чалавек прывёз са Слабода-Пыршаўскай воласьці (вёрст за 50) быка здаваць, які на дарозе нешта ўзяў ды закульгаў. Загадчык гурту (адзін з Хомкавых) ні ў якім выпадку не хоча прыймаць кульгавага быка, так што бедны чалавек ня ведае што і рабіць, стаіць і бядуе. Гледзячы на гэта, я паклікаў свайго суседа і кажу яму:

У мяне сёлета сена зусім няма, і мне паняволі трэба збыць адну карову, дык вось можа ты прыстанеш да мяне ў хеўру і прыкупіш якую небудзь авечку, і давай адменім гэтага бычка. Прывядом дамоў зарэжам, мяса напэўна з суседзяў шмат хто возьме, а са скуры павінны быць вельмі добрыя падэшвы, якія цяперака ў Менску надта дарагі, так што чорт іх які там і дакупіцца. Мой сусед на гэта згадзіўся, і мы падыходзім к таму чалавеку і кажам яму, што вось так і так хочам зрабіць. Той чалавек проста ня ведае як нам і дзякаваць за гэта, але мы ўсё такі пашлі яшчэ і да Хомкавага, каб спытацца ці прыме ён замест кульгавага быка карову з авечкай. Той і гаварыць многа не захацеў, а толькі сказаў: Прыму, вядзіце, з кульгавага быка я ні за што ня прыму. Мы пасьля гэтага паехалі за дзесяць вёрст дамоў, узялі на повад кароўку, уссаджалі на воз авечку і прыводзім, ажно Хомкавы маладцы сьмяюцца і кажуць: вядзіце назад, бо мы ўжо быка прынялі. Так мы, кажа, з-за гэтых злыдняў гэтак намарнаваліся, што я ня вытрываў і кажу адзін раз Лагацкаму: „І чаму твае швагры гэтакія бязсумленныя? Каб яны таго чалавека ня мучылі, а нам каб сказалі, што прымуць яго быка, дык мы ж бы ніколі не павезлі б карову з авечкай.“ І што ж вы думаеце ён на гэта сказаў,--а вось што: «І я б гэтак-бы зрабіў, бо трэба, брат ты мой, МІЛІЁНЧЫК зарабатаць!“.

Дык дзіва, што яны зарабляюць і ня мілён, а сотні мілёнаў.--паддакнулі астальныя, а адзін з іх яшчэ дадаў: „А мне казаў адзін там з Дукоры, у Кадунове прымака ёсьць, што яму раз жонка Лагацкага дала адвесьці назад у Рудзенск мяса і кажа: „Скажы ж ты там яму, такі ён сякі, каб больш гэтакага ня купляў“. Той прывез і кажа Лагацкаму ўсё тое, што казала жонка, дый раіць яму адвесьці туды, дзе ён яго купляў, але той толькі сказаў: „КІНЬ САБАКАМ!“

Ну, як вы думаеце, ці кінуў бы ён сабакам купленае мяса? Але мусіць яно яму вельмі дзешава прыходзіцца“.

Як я ні хацеў дапытацца ад іх, адкуль яны і як іх прозьвішча, яны мне не сказалі.

Пішучы гэтыя строчкі, я раней запэўнен у тым, што сябар Позьняк скажа, што і гэта мана і паклёп, але я, гледзячы на тое, як адкрыта і праўдзіва гаманілі паміж сабою сяляне, веру ім.

Я мысьлю, што гэтыя чорныя факты будуць выяўлены Чэкабел, і тагды няхай усе ўбачаць тое, ці меў „Беларускі фэльетаніст“ пад сабою грунт, ці не.

Селянін.

Савецкая друкарня. Дзяржаўнае выдавецтва Беларусі. Р. В. Ц. Менск.